

Značaj in pomen sorodstva v tradicionalni islandski družbi

KATARINA MOZETIČ
Bezenškova 64
SI-2000 Maribor

POVZETEK

Članek govori o pomembnosti sorodstvenega sistema znotraj tradicionalne islandske družbe, ki zaradi ohlapnega sistema formalnih pravil postavljala posameznika na mesto aktivnega subjekta. Relativna odsotnost formalne strukture države, ki bi dajala trdno osnovo pravnemu in socialnemu sistemu, je silila posameznika, da se je skozi življenje prebijal na lastno pest ter s pomočjo drugih, predvsem sorodnikov. O pomembnosti sorodstvenih odnosov na islandskih tleh govorijo že srednjeveške sage, nanjo pa opozarjajo tudi številne druge družbene in kulturne prakse kot na primer izbira botrov in poročnih prič med sorodniki in poimenovanje otrok po njih. Vendar pa izbira sorodnikov, na katere se je posameznik obračal, ni temeljila na strogih formalnih pravilih. To se odraža v sami sorodstveni terminologiji, ki posamezniku ponuja široko paleto terminov za en in isti odnos. Izbira med njimi je stvar svobodne presoje vsakega posameznika in predstavlja način konstrukcije sorodstvenega odnosa. Posameznik je imel pri vzpostavljanju in ohranjanju sorodstvenih odnosov tako svobodne roke in bil s tem aktivno udeležen v ustvarjanju družbene organizacije.

Ključne besede: islandska družba, sorodstvo, posameznik, družba

ABSTRACT

THE CHARACTER AND MEANING OF KINSHIP IN TRADITIONAL ISLANDIC SOCIETY

The article discusses the importance of relations system within traditional Icelandic society, which put the individual in the place of active subject due to the loose system of formal rules. The relative absence of the formal state structure, which normally provides a solid basis for the legal and social system, had forced the individual to a meagre existence and a reliance on others, primarily relatives. The importance of relationships in Iceland is clearly evinced already in middle-age sagas and in numerous other social and cultural practices, such as the choice of godfather and grooms and bridesmaids from among relatives, as well as naming the children after them. However, the choosing of relatives, to which the individual turned for help, wasn't grounded in strict formal rules. This is reflected in the relations terminology, which provides the individual with a variety of terms for one and the same relationship. The choice is a matter of free judgement of

every individual and represents a mode of construction of the relationship. In establishing and keeping the relationship, the individual could act on his own free will and was thus an active participant in creating the social organization.

Key words: Islandic society, relations, individual, society

Uvod

Čeprav so šele zadnja desetletja 20. stoletja prinesla obsežnejšo antropološko literaturo na temo Islandije, sega antropološko preučevanje tega osamljenega otoka v sam začetek antropološke vede, ko L. H. Morgan leta 1871 vključi islandsko ljudstvo v svoje delo "Sistemi krvnega sorodstva in svaštva v človekovi družini". Pred tem so sicer že obstajali bežnejši opisi Islandije, ki segajo v daljno 15. in 16. stoletje, ko je tujce na ta severni otok pritegnilo ribištvo, v 17. stoletju pa se v stiku s tujimi kulturami pojavijo tudi prve študije Islandije zapisane izpod peres samih Islandcev.

Prav tako bi lahko za pomemben vir etnoloških in antropoloških študij šteli tudi zgodnje vikinške opise ob naselitvi otoka iz 10. stoletja in sage, edinstveno srednjeveško literaturo iz 12., 13. in 14. stoletja.¹ Vendar pa je antropologija Islandije v smislu moderne antropologije, ki jo Durrenberger in Pálsson označita kot komparativno analizo družbenih odnosov, idej in prepričanj Islandcev, kakor se razkrivajo skozi etnografske, zgodovinske in arheološke študije Islandije (Pálsson & Durrenberger 1989), brez dvoma sodobna veda, ki se je razvila šele s koncem 20. stoletja.

Islandija je zanimiva tako za domače kot tuje antropologe, čeprav je nativna antropologija, presenetljivo ali ne, mnogo manj razvita. Predvsem je mlajša: razvila se je kot odgovor na tujčevo gledanje Islandije in njena pozna institucionalizacija je nedvomno vplivala na njen skromni obseg. Ena od potez, ki se jo rado poudarja ob nativni antropologiji (Islandije), je tudi njena povezanost z ustvarjanjem romantične slike domačega ljudstva, torej krepitevijo nacionalne identitete. Kljub omenjenim razlikam pa obstajajo nekateri skupni razlogi, ki delajo Islandijo privlačno tako za domače kot tuje antropologe. Prvič, sodobni islandski jezik in kultura se kažeta kot neposredna potomca stare vikinške preteklosti; kot prežitek starodavnega nordijskega načina življenja. Drugič, majhnost, odmaknjenost in precejšnja izoliranost te otoške države dajejo Islandiji pečat dobro nadzorovanega raziskovalnega objekta in s tem delajo privlačno za mnoge raziskovalce. In tretjič, kakor že omenjeno, hrani islandsko ljudstvo bogato zbirko zgodovinske dokumentacije vse od časov svoje naselitve izpred tisoč leti, ki velja za neprecenljiv vir antropoloških in drugih raziskav (Pálsson & Durrenberger 1989).

Pa vendar je danes Islandija predmet najbolj celovite in obsežne antropološke analize izmed vseh skandinavskih držav. To pa nikakor ne pomeni tudi skladne analize. Kakor pravi Rich (1989), narava in zgodovina islandskega sorodstvenega sistema in

---

¹ Sage opisujejo preteklost islandskega ljudstva, še posebej nadrobno življenje islandskih junakov iz 10. in 11. stoletja, njihov pogum, rodbinske boje in krvna maščevanja med sprtimi družinami (Brook, B). O sorodstvenih odnosih v sagah glej Keržan (2000).

terminologije predstavljata eno tistih poglavij v antropologiji Islandije, ki je prinesla največ nesoglasij in nasprotujočih si gledanj ter hkrati obljublja plodna tla za nadaljnjo raziskovanje. Spor na temo islandskega sorodstvenega sistema in terminologije je svoje korenine pognal že z Morganovo vključitvijo tega naroda v zgoraj omenjenemu delu in se do današnjih dni razvil v enega najbolj perečih vprašanj antropologije Islandije.²

Pomen sorodstvenega sistema v antropologiji Islandije pa nakazuje tudi sam pomen besede 'antropologija' v islandskem jeziku. Prvotno je islandščina uporabljala izraz mannfræði, kar dobesedno pomeni znanje o človeku oz., v tradicionalni rabi, znanje o človeku, družini in rodovnikih. Počasi pa je ta izraz nadomestila beseda ættfræði, kar pomeni izključno znanje o rodovnikih (Pálsson & Durrenberger 1989).

Islandski sorodstveni sistem tako predstavlja eno ključnih tem antropologije Islandije. Sistem je fascinanten že sam po sebi – odpira vprašanja sorodstvene terminologije, njenega pomenskega razvoja, skladnosti izrazov v različnih zgodovinskih obdobjih in njegovega vključevanja v dane antropološke terminološke sisteme. Hkrati pa je zanimiv tudi s širše družbene in kulturne perspektive, kjer preučujemo njegovo povezanost z ostalimi kulturnimi praksami in nivoji družbenega življenja (Rich 1989). V tem kontekstu je ena bolj zanimivih debat tista na temo odnosa med sorodstvom in prijateljstvom, kjer je jajce spora vprašanje, ali temelj sodobne islandske družbe predstavlja sorodstvo ali institucionalizirano prijateljstvo.

Mene bo v tej nalogi zanimal predvsem ta drugi vidik, pomembnost sorodstvenega sistema za tradicionalno islandsko družbo in njenega posameznika. Osredotočila se bom na povezanost sorodstvenega sistema s poimenovalnimi praksami, pri čemer me bo pot vodila k sorodstveni terminologiji in njeni povezanosti s strukturo islandske družbe.

Načini vzpostavljanja in ohranjanja sorodstvenih vezi

Do približno druge polovice 19. stoletja je Islandija predstavljala ruralno državo, kjer je bila živinoreja glavni vir preživetja. V tistem času prevzame mesto prevladujoče gospodarske panoge ribištvo, dokončni odmik od stoletja trajajoče kmetijske ekonomije pa Islandija doživi s tehnološkim razvojem konec 19. stoletja, ko se prelevi v kapitalizem. Čeprav večina prebivalstva še zmeraj živi na podeželju ter predstavlja živinoreja in ribištvo pomembni gospodarski dejavnosti, je 20. stoletje Islandiji prineslo večino tipičnih potez razvitih zahodnih držav. Industrializacija, urbanizacija, nastanek političnih strank in izoblikovanje družbenih razredov, vse to predstavlja moderno Islandijo in odmik od starega sistema (Broddason & Webb 1975).

Tradicionalna islandska družba³ je bila tako družba kmetov, zakupnikov pri manjšini bogatih fevdalcev, ponavadi predstavnikov danskega vladajočega razreda. Preživetje posameznika je bilo odvisno predvsem od fevdalca, ki je omogočal dostop do zemlje, vira življenja. Lokalni veljaki niso imeli v rokah le podeljevanja dovoljenj

² Debato na temo islandskega sorodstvenega sistema in terminologije Durrenberger in Pálsson (1989) postavita ob stran velikim antropološkim sporom, kakor sta bila tista med Meadovo in Freedmanom o Samoi ter Redfieldom in Lewisom o Topotzlanu.

³ Odličen oris tradicionalne islandske družbe najdemo v večini literarnih del Halldórja Laxnessa, islandskega Nobelovega nagrajenca za literature, ki skozi pripovedi o življenju glavnih junakov slika tako pokrajine človekove duše kot tudi tiste fizične in družbene zunaj njega. Laxness se v svojem stiku s preprostimi islandskim človekom hkrati z najsplošnejšimi vprašanji človeške eksistence ukvarja tudi s povsem vsakdanjim svetom islandskega kmeta. Opisi neprenehnega boja revnega človeka za hrano, obleko in streho nad glavo, njegova prizadevanja v sporih z brezčutnim fevdalcem in krutim vremenom ter njegovo iskanje sreče in preživetja v stiku z drugimi slikajo trdo resničnost takratne islandske družbe.

kmetom za nastanitev in ustanovitve doma na določenem ozemlju, temveč tudi skoraj popolnoma neomejeno pravico posegati v življenje revnega posameznika. Revne družine so jim predstavljale finančno breme, zato so jih imeli pravico izgnati iz skupnosti ali pa jih razbiti in poslati njihove otroke v služnje drugam. Prav iz teh razlogov je bilo za revno prebivalstvo ključnega pomena, da so bili v dobrih odnosih z glavarji lokalnih skupnosti (fevdalci, bogatimi kmeti in župniki). Preživetje in lagodnost življenja posameznika sta bila namreč odvisna predvsem od njegovega statusa v skupnosti, h kateremu je veliko prispeval dober odnos z lokalnimi avtoritetami.

Hkrati pa si je posameznik svoj položaj varoval tudi z drugimi družbenimi vezmi: sorodniki in prijatelji. Ti dve družbeni strukturi sta predstavljali ključni instituciji pri pomoči posamezniku in varovanju njegovega preživetja v družbi s šibko formalno strukturo in redom. Vendar sorodstvene in prijateljske vezi niso bile toliko pomembne za vzdrževanje družbenega statusa kot za reševanje trenutnih problemov in stisk vsakdanjega življenja. Sorodniki in prijatelji so stali ob strani starejšim in bolnim; družinam, ki niso mogle preskrbeti velikega števila otrok; tistim v finančni stiski itd (Gardarsdottir 1999, Gunnlaugsson & Guttormsson 2000).

Posledično so se v družbi, kjer so socialne vezi igrale ključno vlogo v zasebnem, družbenem in ekonomskem življenju, razvile različne tehnike vzpostavljanja novih in krepitve starih vezi. Gunnlaugsson in Guttormsson (2000) v svoji raziskavi posebej poudarita pomembnost izbire botrov in poročnih prič v islandski družbi 19. stoletja kot dveh strategij vzpostavljanja in krepitve družbenih vezi. Ugotavljata, da so, kljub nekaterim razlikam med lokalnimi skupnostmi glede na njihovo družbeno-ekonomsko ozadje, ljudje za botre v večini primerov izbrali veljake v skupnosti, mesta poročnih prič pa so običajno zasedli bližnji sorodniki.⁴

Enega pomembnih načinov utrjevanja družbenih vezi predstavlja tudi praksa poimenovanja otrok. S poimenovanjem otroka po neki točno določeni osebi izražamo čustveno navezanost na danega posameznika, izkazujemo hvaležnost za pretekli odnos ter hkrati vežemo posameznika vanj tudi za prihodnje. Dano ime tako postavlja otroka v sorodstveno in družbeno strukturo, saj ga zavezuje v odnose z določenimi posamezniki in govori o njegovi povezanosti z njimi.

Gardarsdottirjeva (1999) je na to temo izvedla zelo zanimivo raziskavo, v kateri se je ukvarjala s poimenovalnimi praksami otrok v skupnosti Hruni na jugu Islandije. Njena raziskava predstavlja prvo analizo transmisije imen v sorodstvu Islandije 19. stoletja. Omenjena raziskava je vse prej kot dolgočasno branje in rezultati so nedvomno enako zanimivi. Odločila sem se, da tudi sama izpeljem krajšo analizo na temo sorodstvenega poimenovanja otrok v tradicionalni islandski družbi in rezultate primerjam z raziskavo Gardarsdottirjeve. Na tem mestu bom torej, preden se lotim navajanja njenih ugotovitev, vključila v pričujočo analizo pomena sorodstvenega sistema v tradicionalni islandski družbi tudi lastni praktično-raziskovalni prispevek.

---

⁴ V tistem obdobju je posameznik ob krstu dobil tri botre, od katerih je ponavadi vsaj eden predstavljal pomembno osebnost lokalne skupnosti. Za žensko botro so navadno izbrali babico (ki je pomagala pri porodu), za moške botre pa so izbirali znotraj skupine pomembnejšev (fevdalci, župniki, trgovci, možje babic) in skupine navadnih ljudi (kmetje, študentje itd.). Izbira botra je bila prepuščena vsaki družini posebej: lahko so izbirali vedno iste botre, lahko vsakič drugega ali pa mešano. Pri izbiri poročnih prič pa je večjo vlogo igral družbeno-ekonomski kontekst, v katerem se je znašel mladi par. V mnogih primerih so se mladi odselili in tako priložnost poroke uporabili za navezovanje družbenih stikov, ki bi jim v prihodnosti lahko koristili (izbira prič med veljaki skupnosti). Pri bolj stabilni populaciji, pa so imele sorodstvene vezi pomembnejšo vlogo, saj je bilo dedovanje in nasledstvo družinskega premoženja izrednega pomena za mladi par. V takšnih primerih so bile poročne priče v večini primerov izbrane med bližnjimi sorodniki (Gunnlaugsson & Guttormsson 2000, Rich 1978).

Transmisija imen v sorodstvu

"Ime naj pove, kdo si, čigav si in kdo ti je umrl."
Dnevnik zemljana, 29. 1. 2005

Olof Gardarsdottirjeva se je v svoji raziskavi spraševala, v kolikšni meri so otroci dobivali imena po sorodnikih; kako pogoste so bile prakse poimenovanja otrok po njihovih starših, starih starših in drugih sorodnikih ter kako sta spol in rojstni red vplivala na takšno poimenovanje. Poleg sorodstvenega poimenovanja jo je zanimalo tudi poimenovanje otrok po pomembnih osebnostih in preminulih posameznikih iz otrokovega družbenega okolja. Sama sem svojo analizo nekoliko zožila in se osredotočila le na sorodstveno poimenovanje otrok.

RootsWeb.com ponuja na svoji internetni bazi bogato zbirko rodovnikov in družinskih dreves, med katerimi sem našla tudi drevo prednikov islandskih priseljencev v Združenih državah Amerike. Družinsko drevo je sestavljalo 331 oseb, od katerih je bila za mojo analizo uporabna le dobra polovica 186 imen. Neuporabljeni razlika zajema 4 skupine izključenih oseb oz. imen. Prva skupina vsebuje osebe, katerih imena so bila neznanca. Druga vsebuje osebe, ki so bile enostavno poimenovane s polnim imenom koga drugega (Mrs. Finnur Einarsson, ki je bila poročena s Finnur Einarssonom). V tretjo skupino spadajo imena oseb, za katere poznamo samo njihove potomce ali pa zakonce, ne pa tudi prednikov ali drugih članov družine. Zadnja skupina pa zajema angleška imena potomcev obravnavanega islandskega rodu, ki v začetku 19. stoletja emigrira v Združene države Amerike.

Moja končna raziskovalna baza imen je tako zajemala 186 imen pripadnikov islandskega rodovnika, ki je segal vse od začetka 14. pa tja do konca 18. stoletja. Kljub razlikam v viru⁵ in velikosti ter časovni neskladnosti obravnavanih vzorcev moje in Gardarsdottirjeve analize, ki je v svoj vzorec vštela 354 oseb iz ene same lokalne skupnosti iz začetka 19. stoletja, se mi končna primerjava rezultatov ne zdi sporna. Njena raziskava ima zaradi svoje obsežnosti in natančnejše izpeljave nedvomno večjo težo, vendar pa upam, da bodo rezultati moje analize kljub vsemu prinesli uporabne zaključke in zanimive dopolnitve.

Sam postopek analize ni bil pretirano težaven, saj je šlo preprosto za primerjanje imen otrok z imeni njihovih bližnjih in daljnih sorodnikov. Pa vendar je bilo treba za verodostojno analizo, katero želim kasneje primerjati s tisto od Gardarsdottirjeve, upoštevati nekaj metodoloških načel. Pri iskanju teh sem se oprla kar na raziskavo Gardarsdottirjeve.

Upoštevala sem njeno metodološko pravilo, ki pravi, da je bil otrok poimenovan po nekem sorodniku tedaj, ko se to nanaša na točno določenega sorodnika. To pomeni, da mora imeti otrok natanko takšno ime, kakršnega ima dotični sorodnik (pravnik po imenu Sigurd se ne bo štel za poimenovanega po svojem pradedu Sigurdurju). Tudi spreminjanje moških imen v ženska je bilo za tedanje Islandijo prava redkost in se je v moji analizi pojavila le enkrat (glej opombo št. 9).

⁵ Gardarsdottirjeva je pridobila svoj vzorec 354 otrok s pomočjo elektronskih oblik lokalnih cerkvenih registrov in popisov prebivalstva med leti 1801 in 1870. Sama sem svoj vzorec 186 oseb izbrala s spletnega družinskega drevesa, ki je javno dostopen preko ameriške mormonske Cerkve. Verodostojnost popisanih podatkov se mi ni zdela dvomljiva, kljub nekaterim napakam v izpisu letnic ali pa dvojnemu navajanju ene in iste osebe.

V želji po smiselni primerjavi sem se zgledovala tudi po njeni kategorizaciji otrok in skupin sorodnikov, po katerih je mogoče otroka poimenovati. Najine statistične tabele se tako bistveno ne razlikujejo, le da je ona v svoje analize vključila še predhodne zakonske partnerje staršev, krušne starše otrokovih staršev, botre in pomembne osebnosti lokalne skupnosti ter izpustila posebno kategorizacijo otrokovih sorojencev.

SORODNIK, PO KATEREM JE OTROK POIMENOVAN	Vsi otroci (n=351)	Deklice	Dečki
Stari starši po očetovi strani	27.1	20.6	33.1
Stari starši po materini strani	21.4	23.5	19.3
Praded / prababica	5.1	0.6	9.4
Mačeha / očim od staršev	0.6	0.6	0.6
Starši	13.1	14.1	12.1
Teta / stric	6	5.9	6.1
Predhodni zakonski partnerji staršev	0.6	0.6	0.6
Bratje / sestre	-	-	-
Drugi sorodniki	0.3	0.6	0
Botri	0.9	1.8	0
Družbeni veljaki	0.9	1.2	0.6
Ni poimenovan po sorodniku (ali komur drugemu)	24.2	30.6	18.3

Tabela 1: Odstotek otrok, ki so bili poimenovani po enem izmed sorodnikov, v analizi Gardarsdottirjeve (1999)

SORODNIK, PO KATEREM JE OTROK POIMENOVAN	Vsi otroci (n=186)	Deklice (n=88)	Dečki (n=98)
Stari starši po očetovi strani	10.2	8	12.3
Stari starši po materini strani	8.1	5.7	10.2
Praded / prababica	8	5.7	10.2
Mačeha / očim od staršev	-	-	-
Starši	7	10.2	4.1
Teta / stric	4.3	4.5	4.1
Predhodni zakonski partnerji staršev	-	-	-
Bratje / sestre	5.4	4.6	6
Drugi sorodniki	2.7	1.1	4.1
Botri	-	-	-
Družbeni veljaki	-	-	-
Ni poimenovan po sorodniku (ali komur drugemu)	54.3	60.2	49

Tabela 2: Odstotek otrok, ki so bili poimenovani po enem izmed sorodnikov, v moji analizi

Gardarsdottirjina raziskava je pokazala, da je bila najbolj značilna oblika sorodstvenega poimenovanja otrok tista po starih starših. Razloge za to lahko najdemo v želji po utrjevanju obstoječih sorodstvenih vezi kakor tudi v manjku stalnih družinskih imen. Islandija je namreč dežela, kjer se je vse do danes ohranil star germanski patronimični način podeljevanja priimkov, kjer je ta sestavljen iz očetovega imena, kateremu se, v islandskem primeru, doda son za sina in dottir za hčer.⁶ Za ponazoritev lahko uporabim čisto preprost primer, kjer je očetovo ime Vigfus, njegovemu sinu je ime Magnus, hčeri pa Gudrun.⁷ Sinovo polno ime se bi torej glasilo Magnus Vigfusson, hčerino pa (tudi po poroki!) Gudrun Vigfusdottir. Pri takšnem sistemu so se starši še predobro zavedali, kako pomembno je ohranjanje določenih imen v družini, saj so le tako lahko dosegli povezanost s preminulimi generacijami. S poimenovanjem otrok po starih starših so starši dosegli ohranjanje določenih imen v družini in tako obdržali kontinuiteto s preteklostjo.⁸

Čeprav moja analiza ne kaže tako visokega odstotka poimenovanja otrok po starih starših kakor tista Gardarsdottirjeve, pa kljub temu še zmeraj velja, da je največ poimenovanja po sorodnikih prav tistega po starih starših. Posebno nadgradnjo takšnega ohranjanja povezanosti s predhodnimi generacijami predstavlja tehnika poimenovanja sina po očetu otrokovega očeta (torej, dedka po očetovi strani), s čimer se skozi generacije poleg imena ohranja tudi patronimični priimek. Med analizo družinskega drevesa sem odkrila zanimiv primer omenjenega poimenovanja. Jon Olafsson s konca 18. stoletja je bil poimenovan po svojem dedku po očetovi strani, prav tako Jonu Olafssonu, kateri pa je bil prav tako poimenovan po svojem dedu Jonu Eirikssonu. Ime Jon in priimek Jonsson sta se tako ohranila v družini od začetka 16. stoletja, ko je bil

⁶ Zelo malo Islandcev ima stalno družinsko ime. V poznem 19. stoletju so se pojavile tendence po uveljavljanju stalnih družinskih priimkov, kakršne poznamo mi, vendar je l. 1920 država prepovedala vpeljavo takšnih družinskih imen. Prav tako je malo primerov, kjer bi se priimki izpeljevali iz ženskega imena. To se zgodi le v izjemnih primerih, kadar je oče odsoten ali podobno. Zanimivo je tudi dejstvo, da se Islandci danes, kljub edinstvenosti/izjemni redkosti takšnega načina podeljevanja priimkov v sodobnem svetu, nikakor ne želijo odreči tej stari praksi. Ne dolgo nazaj je npr. švedsko zunanje ministrstvo na željo Islandije izdalo odlok, po katerem bodo lahko Islandci, živeči na Švedskem, obdržali svoje priimke in tradicijo patronimičnega poimenovanja prenašali na svoje otroke (Ministry for Foreign Affairs 2003). Na tej točki bi rada omenila, da sem med svojo raziskavo spremljala poleg osebnih imen tudi patronimične priimke in ugotovila, da so bili prav vsi primeri izpeljani po predhodno opisani formuli. Seveda se nekatera moška imena med pretvorbo v patronim spremenijo, vendar je izpeljava jasna in nedvoumna. Tako se vsakemu moškemu imenu pred navezavo na končnico *son* (sin) ali *dottir* (hčer) doda še *s*, kar ponazarja svojino. Prav tako izgine končnica *-ur* (Grimur → Grimsson), končni *-i* se spremeni v *a* (Sturli → Sturladottir) in še bi lahko naštevali.

⁷ Do nedavnega je bilo ime Gudrun najbolj pogosto žensko ime na Islandiji. V 18. stoletju je kar 19,7% žensk nosilo omenjeno ime. V 19. stoletju se je odstotek tako poimenovanih spustil na 17,4. V 20. stoletju postane Gudrun drugo najpogostejše uporabljeno žensko ime, vendar se je odstotek ženske populacije s takšnim imenom bistveno znižal. V prvi polovici je znašal 7,8, danes pa je giblje okrog dveh procentov (Gardarsdottir 1999).

⁸ Tebbenhoff ugotavlja, da igrajo priimki izredno pomembno vlogo pri poimenovanju. Celo danes, ko poimenovanje po sorodnikih znatno upada, je poimenovanje po starih starših še zmeraj pogosto, saj na sodobni Islandiji še zmeraj obstaja star patronimični sistem podeljevanja priimkov (Gardarsdottir 1999).

rojen Jon Einarsson, pa najmanj do druge polovice 19. stoletja, ko imamo podatke o smrti mladega Jona Olafssona (ne pa tudi o njegovih potomcih).⁹

Iz podobnih razlogov so se starši odločali za poimenovanja svojih otrok po sebi, prastarih starših ter tetah in stricih. Vendar je bilo poimenovanje po prastarih starših, starih starših in starših mnogo bolj značilno kot pa poimenovanje po stranskih sorodnikih (tetah in stricih). Kot že omenjeno, se s takim poimenovanjem ohranja rodovna kontinuiteta, katere zaradi odsotnosti stalnih družinskih imen sicer ne bi bilo. Pa vendar je moč opaziti tudi poimenovanja po stricih in tetah ter ostalih stranskih sorodnikih (npr. stariimi strici). Razloge za to najdemo v potrebi po utrjevanju sorodstvenih vezi, ki so

⁹ Omenjena veja sorodstva predstavlja izredno zanimiv primer sorodstvenega poimenovanja, saj poleg obravnavanega primera poimenovanja sina po očetovem očetu, vsebuje tudi kup drugih zanimivih primerov.

Jon Eiriksson (r. 1636) + Gudrun Arnadottir (r. 1657)

Olafur Jonsson (r. 1690) + Mrs. Olafur Jonsson (r. 1691)

Eirikur Olafsson (1713)

Vígfus Olafsson (r. 1717)

Sigrídur Olafsdóttir (r. 1720)

Stefan Olafsson (r. 1724)

Valgerdur Olafsdóttir (r. 1729)

Steinvor Olafsdóttir (r. 1731)

Jon Olafsson (r. 1734) + Arndis Ormsdóttir (r. 1736, hči Ormurja in Sigrídur Arnadóttir)

Gudleifur Olafsdóttir

Mr. Jonsson (r. 1761)

Mr. Jonsson (r. 1762)

Olafur Jonsson (r. 1764, s. 1802) + Kristín Jónsdóttir (r. 1762, s. 1829)

Sigrídur Jónsdóttir (r. 1772)

Ólafur Olafsdóttir (r. 1789, s. 1871)

Jon Olafsson (r. 1789, s. 1852)

Stefan Olafsson (r. 1791)

Arndís Olafsdóttir (r. 1792, s. 1819)

Jon (The Younger) Olafsson (r. 1794, s. 1843)

Sigrídur Olafsdóttir (r. 1798, s. 1827)

Arni (The Older) Olafsson (r. 1799, s. 1800)

Arni (The Younger) Olafsson (r. cca 1801, s. 1845)

Legenda:

*** & *** - v tej rodbini se izmenično pojavljajo poimenovanja sina po očetu njegovega očeta. Gre torej za preplet imen Jon in Olafur, kar omogoča ohranitev teh dveh imen in iz njiju izpeljanih patronimov od 17. pa vse do 19. stoletja.

*** - poimenovanje prvorojenca po njegovem pradedu po očetovi strani, kar je razpoznavno iz patronima njegovega deda Jona Eirikssona

*** - poimenovanje hčera po tetah, vendar pa se v obeh primerih to poimenovanje pokriva tudi s poimenovanjem po babici oz. stari materi

*** - poimenovanje po starem stricu

*** - sprememba očetovega imena v ženskega, s katerim je par poimenoval svojo prvorojeno hčer. Vendar se takšno poimenovanje v moji analizi ne šteje za poimenovanje po sorodniku.

□ - poimenovanje po sorojencu. Prvi primer, kjer se ponovi ime Jon, lahko interpretiramo kot posebno željo obeh staršev (deda po obeh straneh sta se imenovala Jon!), da se ime Jon ohrani v družini in tako nadaljuje že staro tradicijo. Drugi primer pa je primer nekronimičnega poimenovanja, kjer so novorojenega sina poimenovali po nedavno umrlem bratu.

bile v tradicionalni islandski družbi posebnega pomena, ali pa v preprosti želji ohranitve določenih imen v družini. Sama sem v svoji analizi našla štiri primere poimenovanja deklic po teti, vendar je prav vsak od teh primerov kazal dvojno sorodstveno poimenovanje. To pomeni, da sta se imeni dveh deklic ujemali tako s tetinim kot tudi babičin imenom, druga dva primera pa sta kazala skladnost tetinega in prababičinega imena. V takšnih primerih je mnogo bolj verjetno, da so bila dekleta poimenovana pa svojih babicah in prababicah, vendar je bila navezava njihovih imen na tetino nedvomno koristna in ne brez pomena.

Tukaj je še treba omeniti ugotovitev Gardarsdottirjeve, ki pravi, da je bilo takšno poimenovanje po sorodnikih značilno predvsem za prvorojence oz. starejše otroke. Pri izbiri imen za mlajše otroke so imeli starši več svobode in niso bili toliko vezani na poimenovanje po sorodnikih.

Visoka umrljivost otrok na Islandiji je bila vzrok poimenovanja po umrlih bratih in sestrah. Gardarsdottirjeva ugotavlja, da takšno poimenovanje po umrlih sorojencih ni imelo nobene zveze s tem, ali je bil dotočni brat oz. sestra poimenovan po sorodniku ali ne. Sama sem našla samo en takšen primer, kjer je bil otrok poimenovan po umrlemu bratu. Zato pa sem našla mnogo več primerov, kjer so imeli živeči bratje in sestre enaka imena.¹⁰ Zaradi visoke umrljivosti otrok namreč obstaja večja verjetnost, da se določeno ime ohrani v družini, če ima več otrok enako ime.

Vendar Gardarsdottirjeva v svoji raziskavi ne omenja le nekronimičnega poimenovanja po umrlih sorojencih, temveč tudi po drugih umrlih sorodnikih, prijateljih in osebah. S poimenovanjem po preminulem se je izkazala čast umrlemu (npr. poimenovanje po preminulemu zakoncu enega od staršev; dečkom je bilo pogosto dodano sredinsko ime v obliki patronima utopljenega ribiča ali drugega lokalnega junaka), mnogokrat pa je bilo v takšno obliko poimenovanja vpleteno vraževerje. Obstajajo primeri, navaja Gardarsdottirjeva, ko naj bi se nosečim ženskam v sanjah prikazovali mrtvi in zahtevali poimenovanje otroka po njih. Prepričani so bili, da prinaša nesrečo, če nisi sledil takšnim navodilom.

Nekronimično poimenovanje je bilo značilno za širšo populacijo severnoatlantske obale, poimenovanje otrok po sorodnikih pa tudi za ostale evropske države. Izginjanje takšne poimenovalne prakse v sodobnem času kaže na spremembe v družbeni strukturi. Obrat od sorodstvenega poimenovanja se interpretira kot znak naraščajočega individualizma v Zahodnih kulturah, odsev poudarjanja človekove individualne narave in zmanjševanje pomena sorodstvenih vezi v postindustrijskih državah.

Manjko stalnih družinskih imen je spodbujal prakse poimenovanja otrok po njihovih starših, starih in prastarih starših, od katerih je bila najpogostejša tista po starih starših. Takšno tradicionalno poimenovanje je bilo značilno predvsem za prvorojence oz. starejše otroke. Značilno je bilo tudi nekronimično poimenovanje, s čimer se je umrlemu sorodniku oz. drugemu posamezniku izkazala čast. Sorodstveno poimenovanje

¹⁰ Poleg že prikazanega primera pod opombo št. 9 je vredno omeniti tudi zanimiv primer treh bratov, vseh poimenovanih Son. Snjolfurju Finnssonu in Margreti Thorgeirsdottir se je med leti 1741 in 1754 rodilo 9 otrok, od katerih so bili eden za drugim (leta 1743, 1747 in 1748) rojeni bratje Son. Obstajata dve možni razlagi takšnega nenavadnega primera. Prva razlaga govori o nekronimičnem poimenovanju, vendar pa nam manjko letnic smrti onemogoča gotovo podpiranje takšne interpretacije. Druga možnost pa je, da je med staršema obstajala močna želja po ohranitvi imena Son v družini. Vendar pa se tudi takšna razlaga zdi malo verjetna, saj analiza imen prednikov ne zasledi nobenega takšnega imena v družini. Hkrati pa nam nekaj zdrave logike in kanček poznavanja islandščine povesta, da beseda *son* v islandskem jeziku pomeni sin, kar bi bil zelo nenavaden način poimenovanja. Morda gre za napako pri vnašanju imen v register ali na internet, lahko pa je tudi posledica nepoznavanja njihovih imen, s čimer so ta nadomestili z besedo sin. Vsekakor je primer zelo zanimiv in, zdi se mi, nerešljiv z dano količino podatkov.

danes izginja, vendar obstoj patronimičnih priimkov še zmeraj spodbuja k sorodstvenemu poimenovanju po starih starših.

To so ugotovitve Gardarsdottirine raziskave poimenovanja otrok v skupnosti Hruni na začetku 19. stoletja. Kljub nekoliko drugačnim rezultatom in že navedenim razlikam med njeno in mojo analizo poimenovalnih praks, moja raziskava potrjuje njene zaključke. Vendar se mi zdi bolj kot potrditev njenih ugotovitev pomembna dopolnitev teh z zanimivimi primeri iz moje raziskave. Prazni podatki dobijo tako bolj resnične poteze in suhoparni stavki se napolnijo z živo vsebino.

V kontekstu do zdaj raziskanega pa se kljub vsemu odpira še nekaj vprašanj. Če rečemo, da so igrali sorodniki v tradicionalni islandski družbi eno ključnih vlog v življenju posameznika in da so bili dobri odnosi s člani sorodstvene skupnosti funkcionalni za preživetje, ali potem logično ne sledi vprašanje, natančno kateri sorodniki so bili tisti, na katere se je posameznik zanašal. Marsikomu bi se takšno vprašanje zdelo retorično in odgovor samoumevno jasen, najbližji, seveda. Vendar pa se bom raje kot takšnih instantnih rešitev oprijela fenomenološkega čudenja in si strukturo islandskega sorodstvenega sistema ogledala še z drugega zornega kota. Tega mi ne narekuje le raziskovalni kod, temveč tudi slutnja, da nas na tej raziskovalni poti čaka še marsikaj zanimivega.

V svoji nadaljnji analizi se bom tako ukvarjala z naslednjimi vprašanji: ali je na Islandiji obstajal sistem pravil, ki je dajal vrednost posameznim sorodstvenim vezem in določal, kateri odnosi igrajo pomembnejšo vlogo v življenju posameznika? Ali je obstajala struktura pravil, ki je narekovala, na katerega sorodnika se obrniti v določenih okoliščinah? In če, kakšni sta bili forma in vsebina takšnih pravil? Ali je šlo za sistem pravnih predpisov, formalno določenih s strani države; za nenapisane dogovore med ljudstvom; ali pa celo za popolnoma svobodno odločitev vsakega posameznika?

Islandska sorodstvena terminologija

"Kinship was negotiated rather than given or assumed."

Karras, R. M. (2003: 488)

Vsebinska islandskih sag predstavlja dober začetek iskanja odgovorov na zastavljena vprašanja. Karrasova (2003) se v svoji analizi oblikovanja sorodstva v islandskih družinskih sagah¹¹ sprašuje, ali je bila za junake pomembnejša družina, v katero se je rodil, ali tista, za katero je izbral sam, da ji bo pripadal. Vprašanje odnosa med krvnimi in priženjenimi sorodniki dobro nakaže načela, po katerih se je znotraj sorodstvenega sistema ravnal Islandec tradicionalne družbe.

Izkaže se, da so bile možnosti izbire med tema dvema skupinama sorodnikov odprte in so posamezniku dopuščale precejšnjo svobodo. Nekateri posamezniki so izbrali krvne sorodnike čez svaštvo in prijatelje, drugi spet obratno. Kljub temu, da je bila večina porok dogovorjenih in so te nemalokrat predstavljale strateško potezo, s

---

¹¹ Karrasova v svojo analizo poleg sag, kakršne so npr. Saga o Gislju (*Gísla saga Súrssonar*), Njalova saga (*Njáll's saga*) in Saga o ljudeh iz doline Lososov (*Laxdæla saga*), vključi tudi drugo srednjeveško literaturo, npr. Zgodbo o pogubi Gunnarja Þiðrandija (*The tale of Gunnar Þiðrandi's Bane*), ki na podoben, le krajši in bolj osredotočen način opisuje poteze takratnega življenja islandskega prebivalstva. Sage naj bi na hemingvejsko realistični način opisovale sorodstveno in družbeno organizacijo, načine preživetja, pravila maščevanja in razsojanja, odnose med posamezniki in skupinami, torej družbeno strukturo srednjeveške Islandije, ki se v sledečih stoletjih ni bistveno spremenila. Vendar pa je večina zapisov nastala šele dobri dve stoletji po opisovanih dogodkih. Verodostojnost in historična točnost opisanega sta tako vprašljivi ter resničnost zapisanega predmet številnih debat (Brook: All Scandinavia).

katero sta oženjeni družini postali zaveznici, sta imela islandska ženska in moški pomembno besedo pri izbiri partnerja. Poroka je navkljub poudarjeni politični konotaciji, ki je od ženina zahtevala izbiro žene z močnim sorodstvom, od očeta in brata pa pametni poročni dogovor za njune hčere in sestre, predstavljala več kot le vzpostavljanje naveze med sorodstvenimi skupinami. Nevesta in ženin sta si morala ugajati; poleg statusa in bogastva so se morale ujemati tudi njune osebnostne lastnosti, kajti le tako poroka ni bila izpeljana nasproti njuni volji oz. ni bila preklicana. Kljub temu, da je imel moški več možnosti pri izbiri družice in priženjenega sorodstva, mu ženska ni bila avtomatično podrejena, temveč je imela besedo tako pri izbiri partnerja kot tudi v nadaljnjem odnosu. Razumevanje med možem in ženo je bilo ključnega pomena pri nadaljnjem vzpostavljanju odnosov, kjer je šlo predvsem za razreševanje ženske konfliktna razpetosti med svojimi brati in možem. Kljub temu, da je večina žensk izbrala svojega moža pred brati in so se moški pretežno identificirali z ženino družino, so bile mnogokrat prav ženske tiste, ki so razbile skladnost odnosov, netile prepire, podpihovale sprte strani in poglobljale konflikte. Ženska se je lahko v trenutku spremenila iz mirovnika, ki predstavlja združenost različnih skupnosti, v vojnega pobudnika, ki nagovarja svoje bližnje k umazanim dejanjem in krvavim maščevanjem (Karras 2003).

Svaštvo tako ne predstavlja le nove vezi, vzpostavljene iz čisto pragmatičnih razlogov, temveč pomeni ustvarjanje nove družine; širjenje posameznikovega sorodstva onkraj krvne povezanosti. Najpomembnejše pa je dejstvo, da je posameznik znotraj takšnega sorodstvenega sistema sam odločal, kateremu odnosu bo dal prednost in koliko bo vanj vlagal. V tistem času so sicer že obstajali zakonski predpisi, ki so določali strukturo sorodstvenih odnosov,¹² vendar so bili precej prilagodljivi in fleksibilno spremenljivi glede na posameznika in situacijo.

Tudi širša družbena struktura tistega obdobja je odražala takšno prilagodljivo naravo. Temeljila je tako na zakonu kot tudi osebni svobodi vsakega posameznika in rezultat takšnega dialektičnega prepleta je bila družba, ki je obstajala na temelju medsebojnega soglasja in ni sledila neki zunanji instituciji, kralju ali duhovščini. Družba, v kateri je primanjkovala formalna avtoriteta in kjer preživetje posameznika ni bila odgovornost nikogar drugega kot njega samega, je tako predstavljala tesen preplet medosebnih odnosov, iz katerih so zrastle načela, vrednote in institucije smiselne za posameznika. Preživetje je posameznika sililo k sledenju dogovorjenih predpisov, hkrati pa mu je njegova svoboda dopuščala tudi aktivno poseganje vanje in njihovo spreminjanje. Kakor pišejo stare islandske sage, so v tistem času obstajala določena pravila krvnega maščevanja, ki pa nikakor niso bila avtomatsko aplicirana na konkretno situacijo. Odločitev je na koncu zmeraj sprejel posameznik sam (Kalb 2004, Karras 2003).

Takšen fleksibilen odnos med formalno strukturo in posameznikovimi svobodnimi odločitvami, se kaže tudi v sami terminologiji sorodstva. Rich¹³ (1976, 1980, 1989)

¹² Najdemo jih v Zakonu o sivi gosi (*Grágás*).

¹³ Narava islandske sorodstvene terminologije je bila predmet vroče polemike med Ann Pinson (1979) in Georgom W. Richem (1976, 1980, 1989). Pinsonova je zagovarjala ključnost patrilinearnosti v islandskem sorodstvenem sistemu in poudarjala pomen rodovne terminologije. Trdila je, da sorodstvo še zmeraj predstavlja ključno institucijo v življenju posameznika, s čimer je skušala razložiti tudi domnevno nepomembnost prijateljstva v sodobni islandski družbi. Rich pa je na drugi strani zavzel stališče, da sorodstveni sistem predstavlja široko paleto različnih odnosov, na katere se lahko sklicujemo s prav tako obsežno in raznovrstno sorodstveno terminologijo.

islandsko terminologijo opredeli podobno kot Merrill, po katerem naj bi ta zajemala kompleks štirih različnih podsistemov.¹⁴ Vsak podsistem naj bi predstavljal posebno semantično skupino na kontinuumu od čisto deskriptivnega do čisto klasifikatoričnega terminološkega sistema. Islandski terminološki sistem je torej nemogoče vpeti v katero od omenjenih klasifikacij,¹⁵ kar še jasneje ponazori Richeva ugotovitev, da ta terminologija zajema tri popolnoma različne sisteme sorodstvene terminologije: sudanski sistem (deskriptivni termini in tako razlikuje med prav vsemi bratranci/sestričnimi), irokeški (diferenciacija križnih in paralelnih bratrancev/sestričen) in eskimski (sestre/bratje in bratranci/sestrične so ločeni, vendar so bratranci/sestrične enako poimenovani).

Po raziskavah Barlaua in Hastrupove (Barlau 1981, Rich 1989) naj bi islandska sorodstvena terminologija imela značaj kompleksne sinteze deskriptivnih in klasifikatoričnih terminov že v času srednjega veka. Izvor takšne nenavadne zgradbe naj torej ne bi segal v modernejše čase velikih družbeno-ekonomskih sprememb, kakor je sprva mislil Rich (1976), temveč ga moramo postaviti v čas naselitve otoka ali še prej. Avtorja trdita, da je bila značilna sorodstvena organizacija tistega obdobja kognatska, kljub rahli nagnjenosti k patrilinearnosti. In prav bilateralna organizacija družbe naj bi po teorijah tistih, ki se ukvarjajo s povezanostjo družbene strukture s sorodstvenimi sistemi in njihovo terminologijo, spodbujala uporabo klasifikatoričnih terminov, ne pa tudi deskriptivnih, kakršni so v tistem času prav tako obstajali v islandski sorodstveni terminologiji.

Deskriptivna terminologija se veže na linearno družbeno organizacijo, ki poudarja pomen rodu in je na Islandiji obstajal že v naselitvenem obdobju. Vendar pa je ob naselitvi prišel iz Danske in Švedske na Islandijo tudi bilateralni sorodstveni sistem, ki je prevladal lineranega oz. ga ublažil. V okviru tega je imela islandščina kakor drugi nordijski in germanski jeziki v začetku deskriptivno terminologijo, katera pa se je z omenjeno točko spremembe razvila v klasifikatorično. Vendar pa je bil islandski jezik edini, ki je poleg razvoja klasifikatorične sorodstvene terminologije ohranil tudi stare

Z izbiro Richeve interpretacije islandske sorodstvene terminologije nikakor ne zapiram omenjenega vprašanja in se ne skušam oklicati za razsodnico spora. Richeva konceptualizacija me je s svojo obsežno in natančno argumentacijo ter navezavo na številne zgodovinske in medkulturne raziskave prepričala, kar se mi na tej točki zdi zadostni razlog za njeno vključitev v mojo nalogo.

14

V posameznika usmerjeni sistem (označuje posameznike)	Zvezniški sistem (sistem kolektivnih terminov za označevanje sorodstvenih skupin)
Deskriptivni termini Termini, ki označujejo posameznika na njegovem edinstvenem mestu v sorodstvenem sistemu glede na generacijo, spol in rod)	Določevalni termini Termini, ki označujejo jasno zarisane in omejene skupine sorodnikov
Združevalni termini Termini, ki označujejo posameznika, vendar njegovo pozicijo združujejo z nekaterimi drugimi	Nedoločni termini Termini, ki označujejo večje in nejasno določene skupine

15 Prvi opis islandske sorodstvene terminologije je opravil L. H. Morgan, kateri je tega označil za zgled deskriptivne terminologije sorodstvenega sistema. V njem naj bi se vsi odnosi opisovali s pomočjo primarnih terminov oz. zvez med njimi. Tako ima vsaka sorodstvena vez edinstveno poimenovanje. Kasneje tudi Murdock, Edmundson in Dole prištejejo islandsko sorodstveno terminologijo pod deskriptivni sistem. Šele s podrobnejšo analizo Merrilla se pokaže večplastna narava islandske sorodstvene terminologije (Morgan 1997, Rich 1989).

deskriptivne izraze. Kakor pravi Merrill, gre za izredno konzervativen sistem, ki ohranja večino starih zgodovinskih izrazov, hkrati pa se tudi spreminja: pomeni vedno manjšega števila uporabljenih terminov se širijo in v svojo konceptualizacijo zajemajo vedno več odnosov.

S tem pride do že omenjenega sobivanja bilateralne družbene organizacije in deskriptivne sorodstvene terminologije. Barlau obupa pri poskusih pojasnitve takšnega nenavadnega stanja,¹⁶ Hastrupova je nekoliko vztrajnejša. Pravi, da podobno kot druge nordijske srednjeveške družbe, tudi islandska ni razvila popolne bilateralne strukture, temveč je ostala nekje na pol poti med linearno in bilateralno. To ji je dovoljevalo razviti fleksibilni sorodstveni sistem, ki dopušča medigro rodovnega in kognatskega principa ter preplet deskriptivne in klasifikatorične terminologije.

Zaključek

In kaj vse to pomeni za našo analizo? Islandski sorodstveni sistem se kaže kot izredno prožen, znotraj katerega je veliko prostora za individualni izraz vsakega posameznika.¹⁷ Ohalpnost pravil sorodstvenega sistema omogoča posamezniku zavzem aktivne vloge znotraj njega. Posameznik je torej tisti, ki skozi dejanske življenjske situacije in konkretne odnose, postavlja strukturo sorodstva in ga tudi spreminja. Vendar pa je treba tukaj opozoriti na še en pomemben razloček. Če želimo resnično razumeti naravo islandskega sorodstvenega sistema je treba vedeti, da ta kljub svoji pomembnosti ni predstavljal baze družbene organizacije. Sorodstveni sistem je v tradicionalni islandski družbi predstavljal predvsem pripomoček, ki je posamezniku omogočal navezavo in ohranitev družbenih odnosov, ki so bili ključnega pomena za njegovo preživetje.

Literatura

- Barlau, S. B. (1981), Old Icelandic Kinship Terminology: An Anomaly. *Ethnology*, vol. 20, št. 3, str. 191–202.
- Broddason, T. & Webb, K. (1975), On the Myth of Social Equality in Iceland. *Acta Sociologica*, vol. 18, št. 1, str. 49–61.
- Brook, B.: All Scandinavia. Dostopno preko: <http://www.allscandinavia.com> (1. 11. 2004).
- Durrenberger, E. P. (1995): *Icelandic Essays: Explorations in the Anthropology of Modern Life*. Iowa City: Rudi Publishing.
- Gardarsdóttir, O. (1999), Naming Practices and the Importance of Kinship Networks in Early Nineteenth-Century Iceland. *History of the Family*, vol. 4, št. 3, str. 297–314.
- Gunnlaugsson, G. A. & Guttormsson, L. (2000), Cementing Alliances? Witnesses to Marriage and Baptism in Early Nineteenth-Century Iceland. *History of the Family*, vol. 5, št. 3, str. 259–272.

¹⁶ "Search for an explanation of the anomalous coincidence of kindreds and descriptive terminology and its persistence throughout the history of Icelandic leads almost nowhere." (Barlau, 1981: 200)

¹⁷ Za eno in isto sorodstveno razmerje obstaja več različnih terminov, kateri se raztezajo od čisto deskriptivnih do čisto klasifikatoričnih, in odločitev posameznika za enega izmed njih je predvsem njegova lastna izbira. Odvisna je od njegovega poznavanja nagovorjenega, kvalitete medosebnega odnosa in namena nagovora, s čimer dopušča veliko prostora za osebno noto posameznika, ki jasno nakaže strukturo medsebojnega odnosa in določa distanco. Sorodstveni odnosi tako niso strukturno determinirani, temveč se njihova struktura ustvarja šele skozi preplet ohlapne formalne strukture odnosa in njegove konkretne oblike, ki je v rokah posameznika. Za primer vzamimo osebek moškega spola, ki se lahko na sina materine sestre nanaša z naslednjimi termini (Rich 1980): *systrungur*, *módursystursonur*, (*vid erum*) *systrasynir*, (*vid erum*) *systrabörn*, (*vid erum*) *systikinabörn*, (*vid erum*) *systikinasynir*, (*vid erum*) *frændsystkini*, (*vid erum*) *tvímenninur*, (*vid erum*) *skyldfólk*, *frændi* itd.

- Kalb, J. (2004): The Icelandic Sagas and Social Order. Dostopno preko: <http://jkalb.org/?q=title/the+icelandic+sagas+and+social+order> (1. 11. 2004)
- Karras, R. M. (2003), Marriage and the Creation of Kin in the Sagas. *Scandinavian Studies*, vol.75, št. 4, str. 473–490.
- Keržan, D. (2000), Sorodstvo in maščevanje v islandskih sagah. Prestop: spominski zbornik Iztoka Saksider-Saksa, Ljubljana: FF, str. 347–377.
- Kottak, C. P. (2004): *Anthropology: the Exploration of Human Diversity*. New York: McGraw-Hill.
- Ministry for Foreign Affairs (2003): Icelandic names to get the go-ahead in Sweden. Dostopno preko: http://www.sweden.gov.se/sb/d/911/a/8562;_JOL5 (23. 11. 2004)
- Morgan, L. H. (1997): *Systems of Consanguinity and Affinity of the Human Family*. Lincoln & London: University of Nebraska Press.
- Pálsson, G. & Durrenberger, E. P. (1989): Introduction: Toward an Anthropology of Iceland. V Durrenberger, E. P. & Pálsson, G. (ur.) *The Anthropology of Iceland*. Iowa City: University of Iowa Press, str.: ix – xxviii.
- Pálsson, G. & Durrenberger, E. P. (ur.) (1996): *Images of Contemporary Iceland: Everyday Lives and Global Contexts*. Iowa City: University of Iowa Press.
- Pinson, A. (1979), Kinship and Economy in Modern Iceland: A Study in Social Continuity. *Ethnology*, vol. 18, št. 2, str. 183–197.
- Rich, G. W. (1976), Changing Icelandic Kinship. *Ethnology*, vol. 15, št. 1, str. 1–19.
- Rich, G. W. (1978), The Domestic Cycle in Modern Iceland. *Journal of Marriage and the Family*, vol. 40, str. 173–183.
- Rich, G. W. (1980), Kinship and Friendship in Iceland. *Ethnology*, vol. 19, št. 4, str. 475–493.
- Rich, G. W. (1989): Problems and Prospects in the Study of Icelandic Kinship. V Durrenberger, E. P. & Pálsson, G. (ur.) *The Anthropology of Iceland*. Iowa City: University of Iowa Press, str. 53–70.
- RootsWeb (2002): Family tree (Bosch of Kiel Germany). Dostopno preko: <http://worldconnect.rootsweb.com/cgi-bin/igm.cgi?op=PED&db=jodyd&id=I11122> (15. 1. 2005).